

СТРАТЕГІЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ НОРВЕГІЇ – СОЦІАЛЬНІ ПРІОРИТЕТИ ТА ІННОВАЦІЇ: ОСНОВНІ УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

студентка гр. МК-01 Каптілова В.І., асистент Омеляненко В.А.

Вибір Норвегії як об'єкта аналізу обумовлено значними успіхами цієї країни в державотворенні. За «Індексом процвітання-2010» їй дісталася першість, також вона посідає перше місце за рівнем розвитку економіки та суспільному добробуту. За 2001-2011 роки Норвегія за Індексом розвитку людського потенціалу 9 разів займала першу позицію. Крім того, країна на протязі всієї історії розвивалася поступально.

На нашу думку, норвезький досвід є актуальним для України через порівняну орієнтацію обох економік на сировинну основу, наявність значного природно-ресурсного потенціалу та перехід через порівняно однакові етапи розвитку. Але Норвегію відрізняє особливий системний підхід у впровадженні реформ. Розглянемо основні особливості Норвегії та покажемо, які інструменти будуть ефективними в умовах України.

Основою успіху Норвегії є особлива система управління ринковою економікою, що працює на основі приватної власності та ринкової конкуренції, з державною підтримкою, що спрямована на рівномірний розподіл прибутку. Важливим показником є те, що стратегія розвитку економіки є довгостроковою, що дозволяє виявити пріоритети розвитку господарства, інвестування та напрями зовнішньоекономічної стратегії.

Норвезька система управління паливними ресурсами відрізняється інноваційним характером та активною роллю держави, що заснована на державній власності і інструментах регулювання. Незважаючи на високий рівень податків, Норвегія має ефективну інвестиційну політику – обсяг інвестицій досяг 10 млрд. дол. на рік.

Багато в чому Норвегія схожа за структурою економіки з Україною: висока частка у ВВП енергоресурсів, дешева електроенергія та достаток природних ресурсів. Відповідно до European Innovation Scoreboard 2011, Норвегія виявилася в групі «moderate innovators». Незважаючи на це, у сферах, в основі яких є природні ресурси, Норвегія є світовим лідером завдяки стратегічній системній політиці.

Україні також слід взяти до уваги розробку довгострокової стратегії розвитку економіки, саме це дозволяє більш впевнено триматись на плаву, навіть під тиском несприятливих зовнішньоекономічних умов. Актуальність полягає ще і в тому, що можна запозичити позитивний досвід щодо управління найважливішими галузями господарства, як це в свій час зробила Норвегія, а також досвідом співпраці в торгово-економічній сфері.

Перед тим як наслідувати економічну модель Норвегії, слід розуміти, що це не лише планування економіки, але і зміна свідомості та культури

населення, адже важлива умова моделі – це організоване суспільство, що діє згідно з принципами інституційного суспільства добробуту. Це проявляється у стабільності конституційних основ та гарантуванню прав і свобод громадян та мультикультурному розвитку.

В Норвегії можна відзначити соціально орієнтований інноваційний розвиток. Головна особливість народного господарства Норвегії – вузька спеціалізація та інтенсивна інноваційна діяльність для забезпечення конкурентоздатності основних галузей. В країні 55 кластерів було створено на базі традиційних промислових секторів і створили 63 тис. робочих місць (більше 22% від рівня зайнятості загалом по країні). Високі податки на нафтовидобуток у Норвегії стимулюють нафтогазові компанії до впровадження нових технологій, що дозволяють знижувати собівартість видобутку. Держава знижує податкові відрахування на 18-20% при аналогічних витратах на НДДКР.

У Норвегії існує підтримка перспективних науково-дослідних робіт. Пріоритетами інвестування є конкурентоздатні інноваційні проекти у тих секторах норвезької економіки, у яких Норвегія займає провідні позиції та де наявний значний потенціал для росту – проекти в області охорони навколишнього середовища, енергетики, туризму, рибальства, суднобудування і мореплавства. Однак, на відміну від більшості інших інвестиційних фондів, державна інвестиційна компанія «Інвестинор» може брати участь у довгострокових інвестиціях, при цьому частка статутного капіталу «Інвестинор» у компанії повинна становити не менше 49%.

Охорона природи в Норвегії – головна національна ідея. При цьому використовується політика еколого-економічного розвитку. Інноваційну еколого-економічну політику Норвегії та її потенціал використання в Україні розглянемо на прикладі проблеми управління відходами, що ґрунтується на переробці і подальшому використанні. Спалювання сміття дає змогу подавати тепло для обігріву та гарячу воду по централізованій мережі в Осло та приміській зоні (до 100 км). Органічне сміття, яке може досить швидко згнити (наприклад, продуктове сміття) є джерелом іншого біоресурсу – метану, що успішно може бути зібраний та використаний для отримання тепла. Весь цей сміттєпереробний цикл є досить чистим екологічно і ефективним енергетично, хоча потребує вартісних капіталовкладень. В Норвегії збір і сортування відходів дає змогу утилізувати їх на 96%, що знижує викиди парникових газів в атмосферу і знижує забруднення середовища.

Подібно Україні характер норвезької економіки значною мірою визначається її природними ресурсами, що дозволили сформувати потужний паливно-енергетичний сектор. Однак, на відміну від України, в Норвегії реально сформувалася соціальноорієнтована держава, існування якої багато в чому підтримується її нафтогазовим сектором, ефективність якого забезпечена не лише ціновими факторами кон'юнктури міжнародного ринку,

але й інноваційною ефективністю. У Норвегії була створена унікальна система державного контролю, що дозволяє концентрувати в руках держави значні фінансові ресурси, використовуючи їх на розвиток всього народного господарства та суспільства. Саме ця система являє собою, на нашу думку, найбільш цікавий фрагмент економічної та промислової політики країни, який доцільно використати на перехідному етапі в Україні з огляду на поточний характер ресурсної спеціалізації та необхідність переходу до інноваційного розвитку.

1. Атаман, В.В. Особенности экономического развития современной Норвегии: автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. экон. наук (08.00.14) / В.В. Атаман; [Рос. экон. акад. им. Г. В. Плеханова]. – Москва: 2004. – 24 с.

2. Норвегия в фактах и цифрах 2012 [Электронный ресурс] // Министерство иностранных дел Норвегии. – Режим доступа: http://www.ssb.no/english/subjects/00/minifakta_en/ru/mf2012-rus-web.pdf

3. Industrial policy of the European countries / [под ред. Н.В. Говоровой.]. – М.: Ин-т Европы РАН: Рус. сувенир, 2010. – 214 с.

Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О. Ф. (м. Суми, 24–26 квітня 2013 р.): у 4 т. / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми: Сумський державний університет, 2013. – Т. 3. – С. 306-308.